

**SECOND PERSON
INTERVIEW: PSYCHO-
PHENOMENOLOGY DESCRIPTIVE
SAMPLING METHOD AND CLEAN
LANGUAGE INTERVIEWING**

Jan Nehyba

26.5.2016

Psychiatrická klinika

FN Brno

KONTEXT

Sdělit naše zkušenosti s vedením ze cca 40 rozhovorů o tacitních znalostech
(GAČR: Osvojování tacitních znalostí)

Potřeba specifického typu dat od respondentů. Posun od zkoumání **obecného** zkoumání zkušenosti jedince k **mikrostruktura** zkušenosti.

Potřeba specifického způsobu dotazování, který dokáže odhalovat „myšlení na hraně“: to co je na hranici mezi vědomím a nevědomými procesy co nejvíce z **perspektivy první osoby**.

NISBETT, WILSON, 1977

Domluvili se v oddělení punčoch jednoho obchodu a vyvěsili tam tabuli: „Průzkum spotřebitelského mínění – Které mají nejlepší kvalitu?“ Náhodně osloveným lidem dávali za úkol vybrat nejkvalitnější ze čtyř punčoch, které byly uspořádané horizontálně v řadě vedle sebe a ve skutečnosti byly naprosto shodné. Poté, co si lidé punčochy vybrali, se jich výzkumníci zeptali, proč dané punčochy považují za nejkvalitnější. První punčochy zprava byly vybrány více jak 3x častěji než např. první punčochy zleva. Zajímavé není to, že si lidé častěji vybírají věci napravo (což Wilson s Nisbettem věděli z předešlých výzkumů). Zajímavé je, že nikdo z respondentů (N = 52) jako důvod svého výběru neuvedl pozici punčoch, ale kvalitu, ačkoliv právě pozice měla na výběr největší vliv. Tento fakt všichni popřeli i na přímý dotaz výzkumníků. Někteří se tvářili, že špatně rozuměli dotazu, příp. výzkumníky pokládali za podivíny.

„Subjektivní zprávy o vyšších mentálních procesech jsou někdy správné, ale i v případech, kdy správné jsou, nebývají výsledkem přímého introspektivního vědomí. Namísto toho jsou výsledkem náhodně

Abstract

Send to:

Conscious Cogn. 2013 Jun;22(2):654-69. doi: 10.1016/j.concog.2013.02.004.

A gap in Nisbett and Wilson's findings? A first-person access to our cognitive processes.

[Petitmengin C](#)¹, [Remillieux A](#), [Cahour B](#), [Carter-Thomas S](#).

Author information

Abstract

The well-known experiments of Nisbett and Wilson lead to the conclusion that we have no introspective access to our decision-making processes. Johansson et al. have recently developed an original protocol consisting in manipulating covertly the relationship between the subjects' intended choice and the outcome they were presented with: in 79.6% of cases, they do not detect the manipulation and provide an explanation of the choice they did not make, confirming the findings of Nisbett and Wilson. We have reproduced this protocol, while introducing for some choices an expert guidance to the description of this choice. The subjects who were assisted detected the manipulation in 80% of cases. **Our experiment confirms Nisbett and Wilson's findings that we are usually unaware of our decision processes, but goes further by showing that we can access them through specific mental acts.**

Copyright © 2013 Elsevier Inc. All rights reserved.

Comment in

Interactively guided introspection is getting science closer to an effective consciousness meter. [*Conscious Cogn.* 2013]

Introspection: the tipping point. [*Conscious Cogn.* 2013]

NÁVRAT K INTROSPEKCI

- Inspirace fenomenologickou psychologií, která usiluje o „popis podstatných struktur prožitkové zkušenosti“ (Urban, 2015, s. 39) (deskriptivně orientovaná fenomenologie)
- Propojení fenomenologické psychologie a empirických věd je často nazýváno jako **naturalizovaná fenomenologie** (Gallagher, Zahavi, 2008)
- Naturalizovaná fenomenologie se zaměřuje na zkoumání **lidského vědomí**, a to jak se jeví **zkušenosti** v tomto vědomí z perspektivy **první a druhé osoby**.

METODY KOGNITIVNÍ VĚDY ZKOUMAJÍCÍ VĚDOMÍ

Varela, Shear
(1999)

Velké množství rozhovorových metod, které se zaměřují na zkoumání lidského vědomí a zkušenosti z pozice **první a druhé osoby**:

- Vermersch (2004), Petitmengin (2009) Petitmengin's Second Person Interview (asistovaná introspekce) neboli Elicitation Interview
- Hurlburt (2009, 2011) Descriptive Experience Sampling methods
- *Lifshitz, Cusumano & Raz (2013) Hypnosis as a neurophenomenology*
- *Micro-genetic elicitation interviews (Kimmel, 2013)*
- *Gendlin (2004) Thinking At the Edge*

ELICITATION INTERVIEW

- V odkazu na F. Varely a jeho neurofenomenologii (Varela, 1990)
- Detailní zkoumání zkušenosti, které se vyjevuje ve vědomí jedince
- Vychází z Merleu-Pontyho, Husserla, Titchener, M. Ericksona, Gendlina, Neurolingvistického programování

ELICITATION INTERVIEW

Petitmengin (2006):

Stabilizace pozornosti...

Důraz na **jak** ne **proč** a **co**

Posun od reprezentace k jedinečné zkušenosti (Evidence-based question, zakotveno v konkrétní situaci)

Retrospektivní přístup k žité zkušenosti – real-time přístup není možný

Zaměření na různé podoby zkušenosti (VAKOG?)

Zaměření na diachronickou a synchronickou stránku zkušenosti (Slo-motion)

Dát zkušenost do slov...

Důraz na vztah mezi výzkumníkem a respondentem

UKÁZKA OTÁZEK EI:

What happened when I asked you to spell the word 'gazelle'?

I read the letters in the word.

How did you read them?

I saw the word in my head.

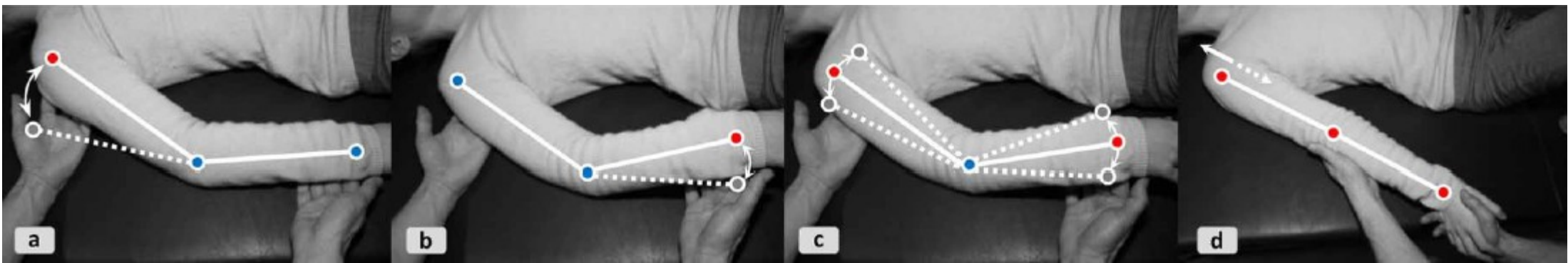
What did you see exactly, what was this word in your head like?

And to achieve this aim, what do you do precisely? How do you begin?" Or alternatively: "*How do you know* you have achieved this aim", "How would you recognise that the aim has been achieved?"

MICROGENETIC ELICITATION INTERVIEW

Založeno na EI, Cognitive Task Analysis (Klein, 1993), micro-analytic interview (Stern, 2004),...

1. Re-evoke setting
- 2 Arrest attention to unique moment → unfold
- 3 Construct time-line
- 4 Progressively zoom in
- 5 Move through parts

(JEDNO) SPOLEČNÉ TÉMA... EMPTY-CONTENT?

Gallagher a Sørensen (2006); Gallagher a Zahavi (2008) „suspending beliefs or theories about experience,” the interviewer raises open questions about the interviewee’s experiences. These questions lack any categorization or information that could bias the experience of the person. Through the method of open questions the interviewer aims for the individual to focus their attention on their own experience, reducing the number of possible interpretations (epoché).” (Olivares et al., 2015, p. 1)

Petitmengin and Bitbol (2009, p. 385): „‘Content-empty’ questions are questions which guide the interviewee’s attention towards the various moments and dimensions of his experience, which flag them without suggesting any content.“ (Vermeresch 2004)

„The most important technique we ask our interviewers to bear in mind – precisely what makes this type of interview useful in research and in the professions – is to ask non-leading questions (you can’t whisper the answers under your breath when you’re asking these kinds of questions!) so that

METODA DOTAZOVÁNÍ INSPIROVANÁ ČISTÝM JAZYKEM (CL)

- 1) využívá doslovných, přesných verbálních a neverbálních projevů respondenta (aktuálně řečených či řečených v průběhu rozhovoru)
- 2) Tyto otázky jsou konstruovány tak, aby **co nejvíce eliminovaly „obsahové předpoklady“ tazatele**. Otázky tak neobsahují slova či metafory dotazujícího, jenž by mohli kontaminovat zkušenostní pole dotazovaného
- 3) **Rozvíjení** těch výpovědí (pomocí čistých otázek), které jsou **relevantní vzhledem k zkoumanému fenoménu** ve vědomí.

Metodou second person interview, která podporuje dotazovaného co možná nejvíce **← jak je to možné v jeho výpovědi z pozice první osoby →** (srov. Petitmengin, 2009)

ČISTÝ JAZYK

PROČ INSPIRACE CL?

- Na každém slově v rozhovoru či dotazníku záleží (Tosey, 2011; Loftus, Palmer, 1974, 1975; Thibodeau, Boroditsky, 2011, 2013).
- Rozdíl mezi jedním slovem v otázkách: Is there some/anything else you want to address in the visit today?" Při užití SOME, více odpovědí na otázku (Heritage et al., 2007).
- Oblast našeho zkoumání byli TZ, potřebovali jsme kvalitní data z co nejvíce z perspektivy první osoby.
- CL nám pomohlo v tom, aby si respondenti vytvořili svůj vlastní model zkušenosti kousek po kousku – proces sebemodelování.

ZÁKLADNÍ CL OTÁZKY

1. Atributy

A co za X je to/toto X?

A je tam ještě něco dalšího?

2. Místo

A kde (přesně) je X?

A jak víš, že X?

3. Metafora

A jako co je to/toto X?

4. Vztah

A je nějaký vztah mezi X a Y?

5. Čas/sekvence

A co se stalo (těsně) před/po X?

6. Zdroje

A odkud je to X?

ATTRIBUTES

- And what kind of X is that X?
- And is there anything else about X?

LOCATION

- And where/whereabouts is X?

REFLEXIVITY

- And how do you know X?

METAPHOR

- And that's X like what?

RELATIONSHIP

- And is there a relationship between X and Y?

AFTER

- And then what happens/what happens next?

BEFORE

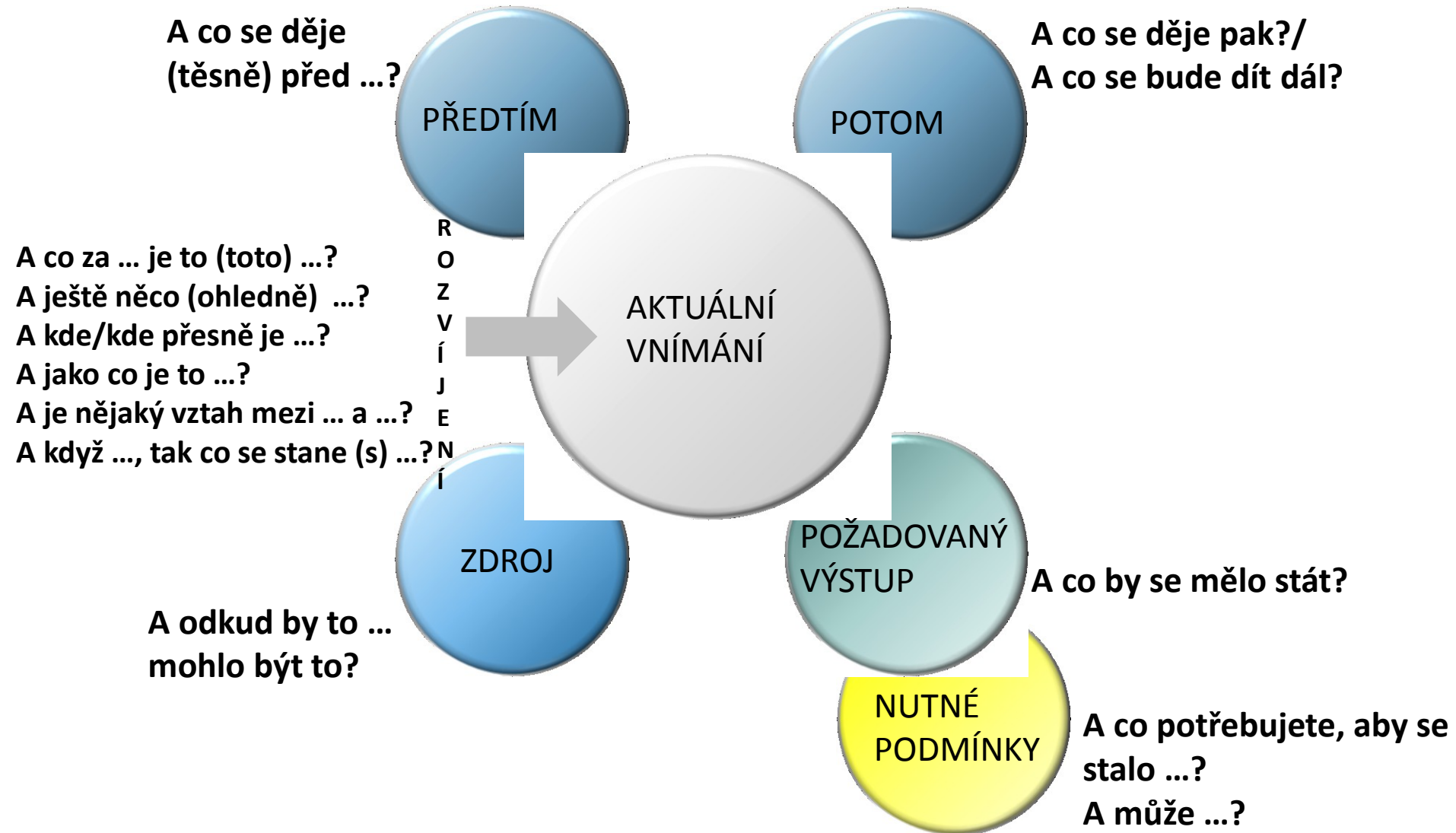
- And what happens just before X?

SOURCE

- And where does/could X come from?

Basic Clean Language questions (adapted from Lawley and Tompkins, 2000, pp. 282–283)

LAWLEY, TOMPKINS (2004)

CVIČENÍ 1

Opakujte doslovně to co říká druhý.

1. Nejdříve krátké věty, tak jak to zvládnete, pak přidávejte...

2. Nejdříve řekne větu první pak druhý. Pak ten první zopakuje to, co řekl ten druhý.

CVIČENÍ 2

1. FÁZE

A co za „X“ je toto „X“?

Ještě něco (o „X“)?

Kde to je?

Č1: Slovo, které vás napadne...

Č2: A co za „X=slovo“ je to „X“?

Č1: Popis...

Č2: A co za „X2“ je to „X2“? **NEBO** Ještě něco dalšího?

2. FÁZE

Opakujte doslovně odpověď + otázka

ČISTOTA NEBO FENOMENOLOGICKÁ VARIACE?

V: Co vás k tomu napadá?

V: O čem to pro vás je?

V: Jak bys to pojmenoval?

*V: A když to takhle proběhne všechno, tak co se stane dál? (parafráze otázky *what happen next?* na seznamu Lawely a Tompkins).*

CVIČENÍ 3 (SYNTAX CL)

R: Chtěl bych víc energie.

Chtěl bych více energie. **A když** chcete více energie **jak to vypadá?**

R: Je to jako být zavřený v hradu.

Jako zavřený v hradu. **A když** jsi jako zavřený v hradu, **tak jak to vypadá/co za hrad je ten hrad?**

R: Vidím moře.

Vidíš moře. **A když** vidíš moře, **tak co za moře je to moře?**

CL a výzkumný rozhovor

Oblast zkoumání

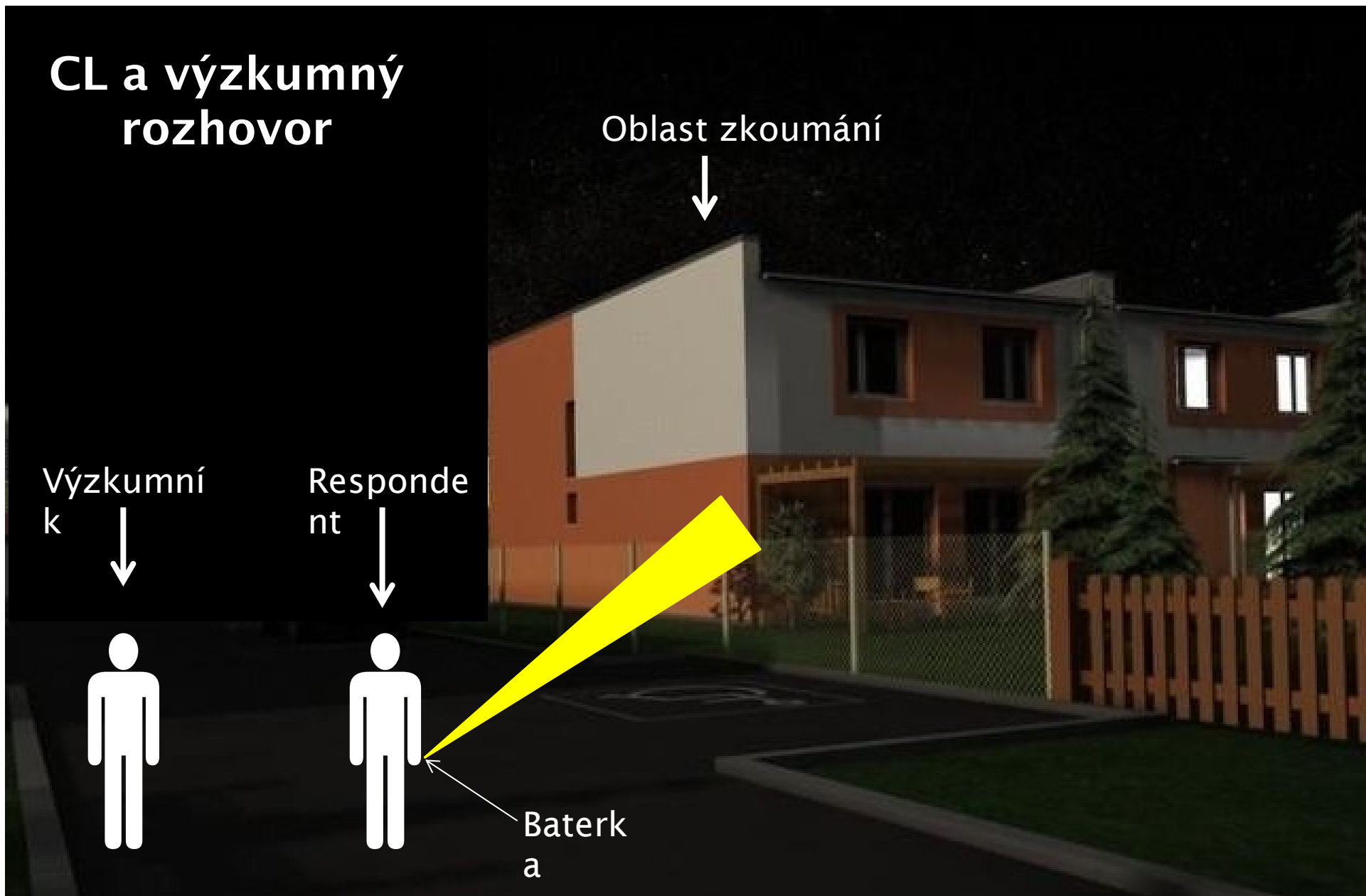
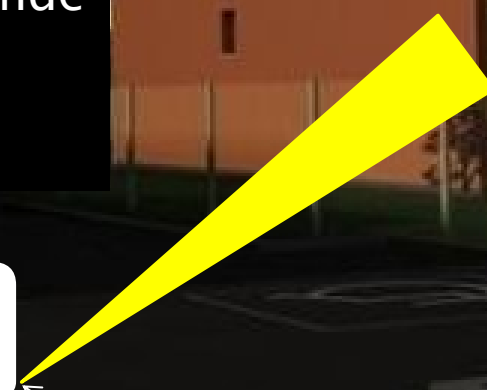
Výzkumník

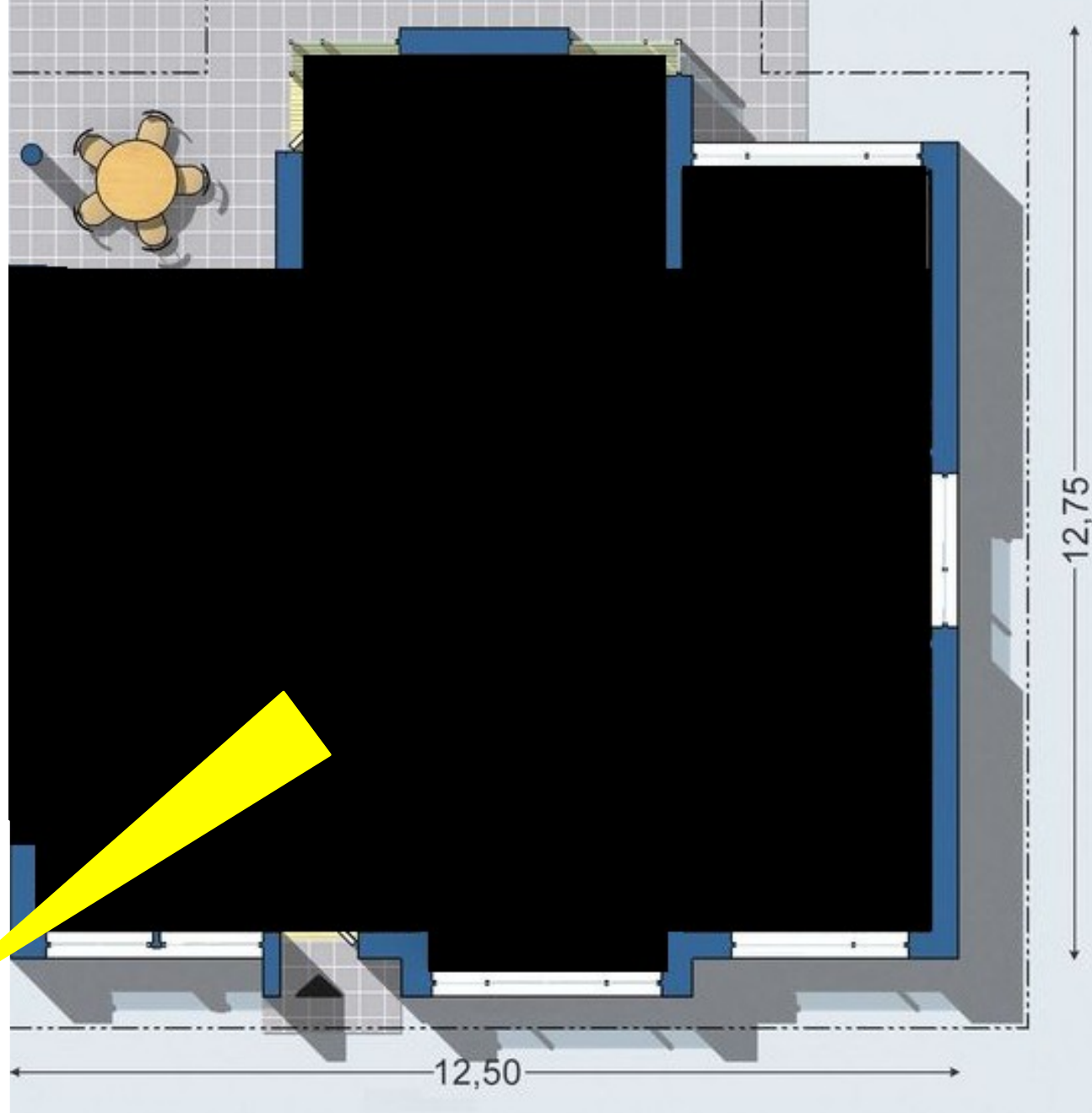
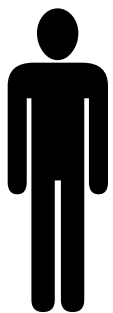
Respondent

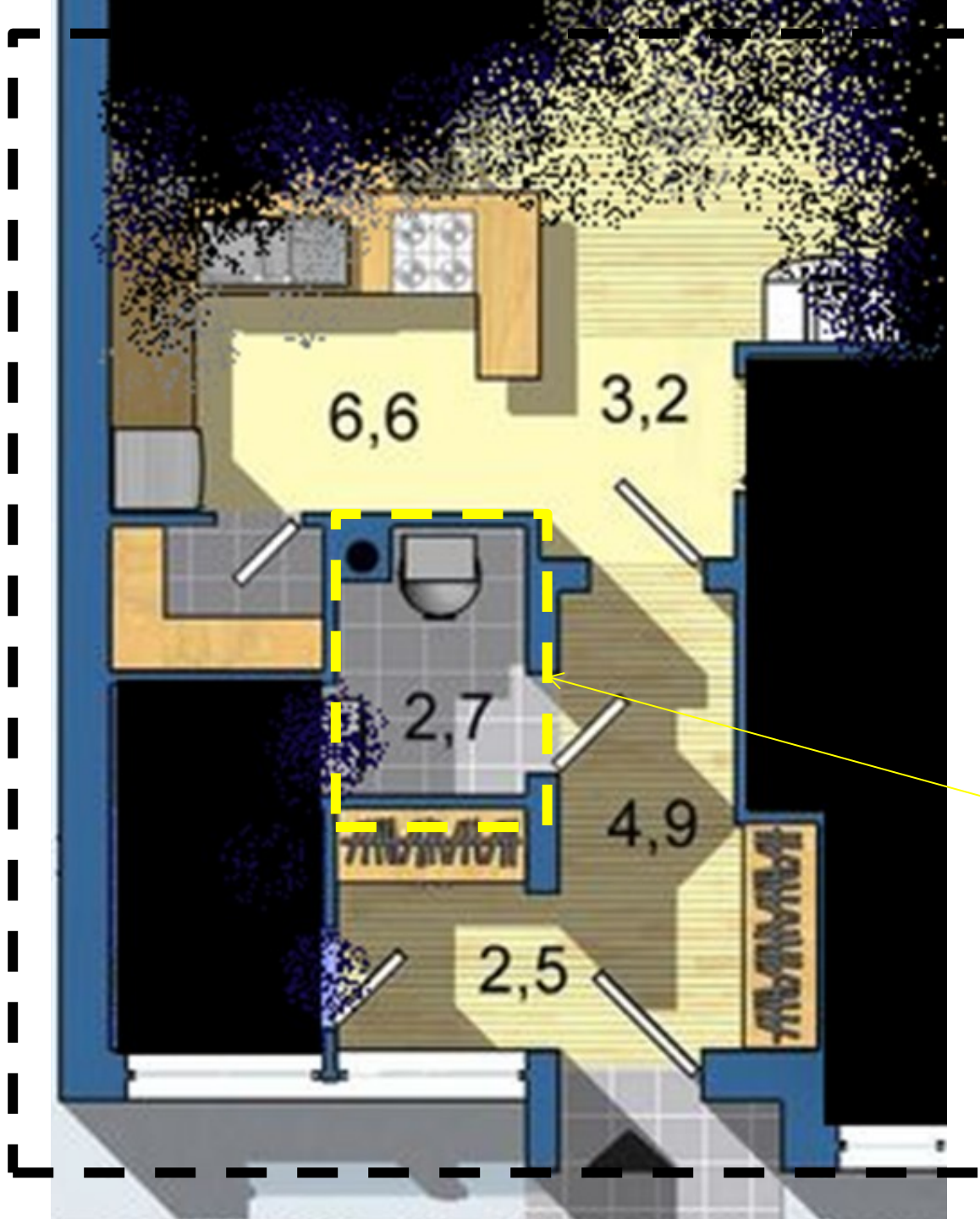

Baterka

- Neprozkoumaný prostor budovy (oblast vnitřní zkušenosti respondenta).
- Respondent je ten, který v „potemnělém domě své mysli svítí baterkou“ a odkrývá své znalosti o zkoumaném tématu.

Rámec
výzkumu
tacitní
znalosti u
učitelů.

Microráme
c v kterém
lze použít
CL:

ANALÝZA VÝZKUMNÝCH ROZHovorů

Cílem naší analýzy je evaluovat způsob, jakým jsme používali metodu sběru dat „čistý jazyk“ (Tosey et al., 2014), kterou jsme se inspirovali při sběru dat pro výzkum TZ.

Vycházíme z **předpokladu**, že čím více jsou data získávána z pozice první osoby, tím kvalitnější data to jsou. Kvalitní data (v případě našeho výzkumu) = informace získané ze světa respondenta, nikoliv informace prošlé sítí světa výzkumníka.

SBĚR DAT

- 41 hloubkových nestrukturovaných rozhovorů
- květen 2014 až leden 2016
- 7 proškolených výzkumníků, 2 z nich supervidují ostatní

PROCES ANALÝZY

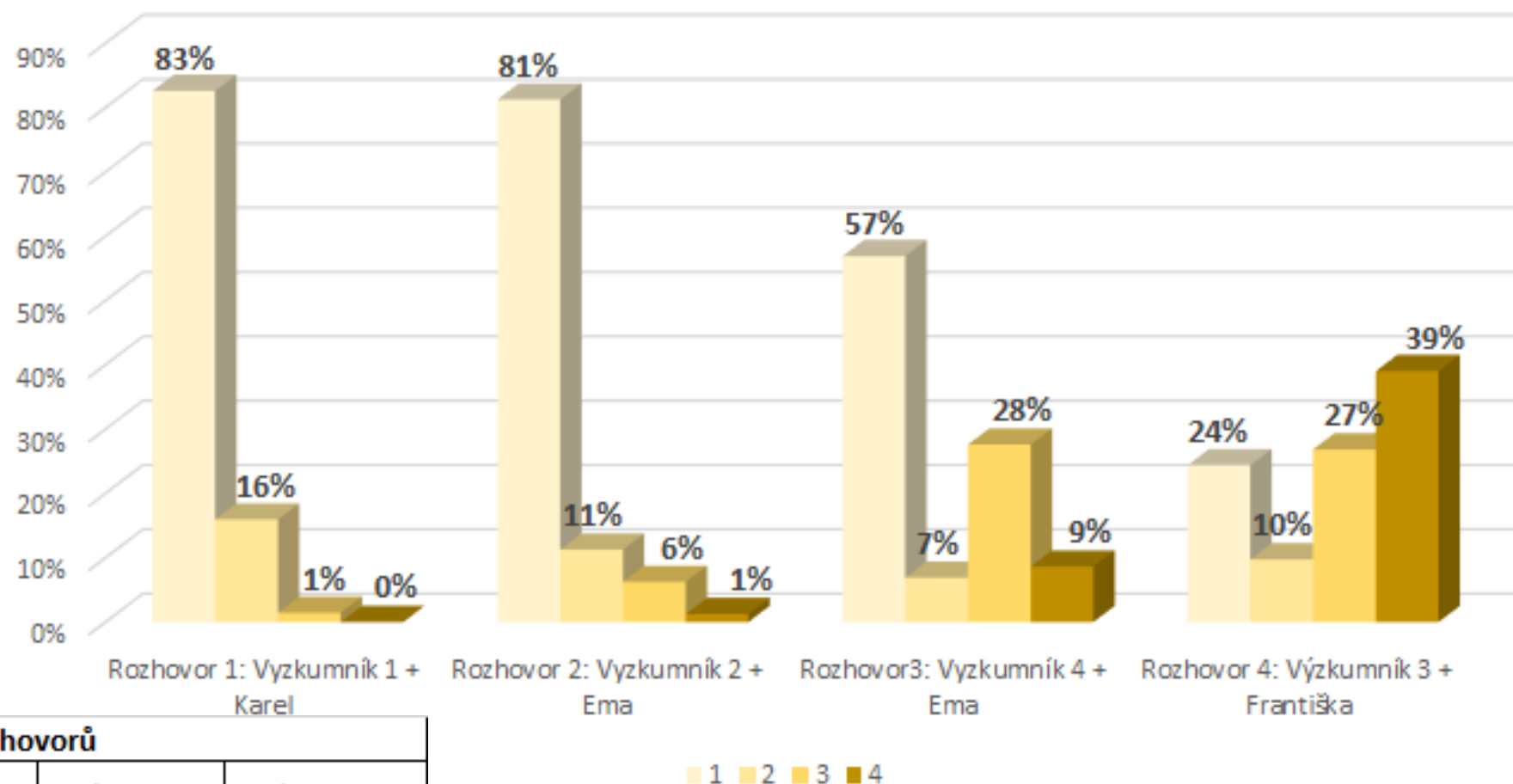
Krok 1) Pro analýzu rozhovorů jsme použili *protokol pro validizaci „čistoty“ při vedení rozhovoru* (Lawley, 2014), ve kterém jsou stanoveny 4 základní kategorie hodnotící **míru**, s jakou výzkumník ovlivňuje obsah výpovědi respondenta:

1. Classically clean
2. Contextually clean
3. Mildly/Potentially leading
4. Strongly leading

Krok 2) Proškolili jsme výzkumnici, která začala **podle těchto kategorií (deduktivně) analyzovat otázky** v rozhovorech. Všechny ostatní výroky (tzv. komentáře) v rozhovoru kategorizovala a vytvářela tak postupně **(induktivně) typologii výzkumníkových komentářů**.

PROCES ANALÝZY

Čistota otázek u rozhovorů

Čistota otázek u rozhovorů

	Rozhovor 1: Vyzkumník 1 + Karel	Rozhovor 2: Vyzkumník 2 + Ema	Rozhovor 3: Vyzkumník 4 + Ema	Rozhovor 4: Výzkumník 3 + Františka
Kategorie 1	57	65	66	20
Kategorie 2	11	9	8	8
Kategorie 3	1	5	32	22
Kategorie 4	0	1	10	32
Celkem	69	80	116	82
Délka rozhovoru	80 minut	95 minut	77 minut	85 minut

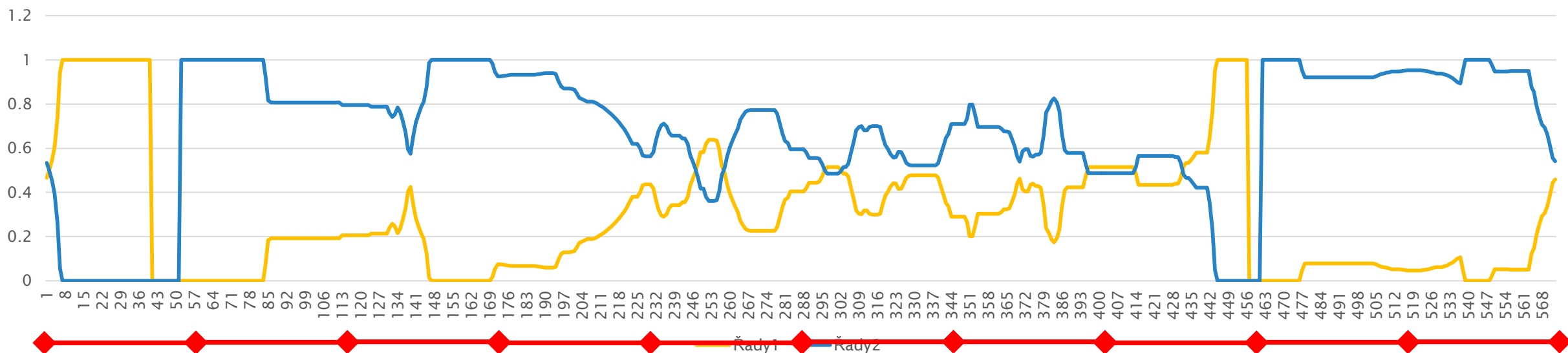
KVANTIFIKACE CL ROZHOVORU

	Facilitátor	Subjekt
BM_consistency	0,995269583	0,992542284
speech_profile_total_speaking	10minut	18minut
speech_profile_total_silent	30 minut	
speech_participation	0,372262659	0,663714929
audio_front_volume	0,006825231	0,008837177
audio_front_vol_consistency	0,770171318	0,685306266

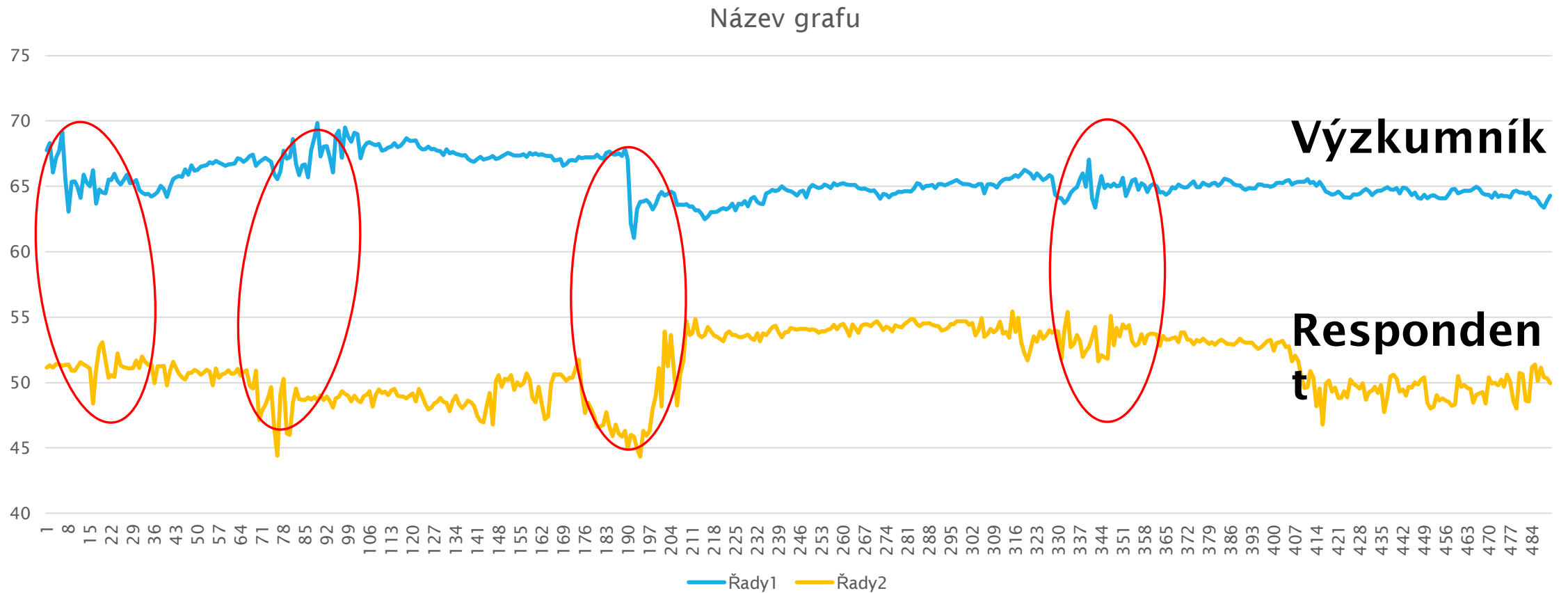
PARTICIPACE NA ROZHOVORU (VECTURING)

Měřeno pomocí Sociometric badges, 10 minutový úsek

Čím blíže k 1, tím více se účastní na promluvě

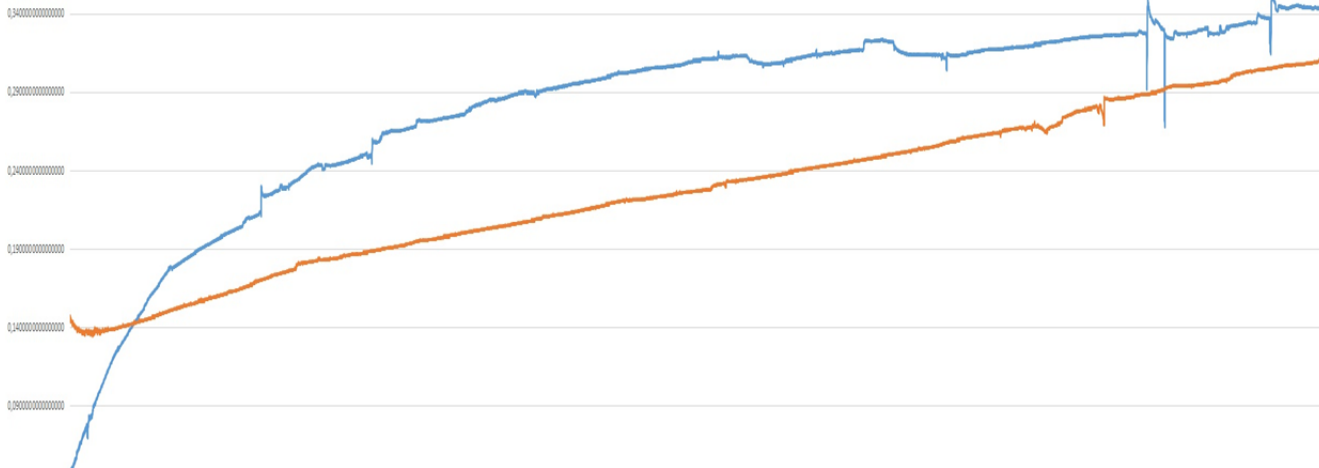

SYNCHRONIZACE - BODY MOTION: DIRECTION: FRONT-BACK (1 MINUTE)

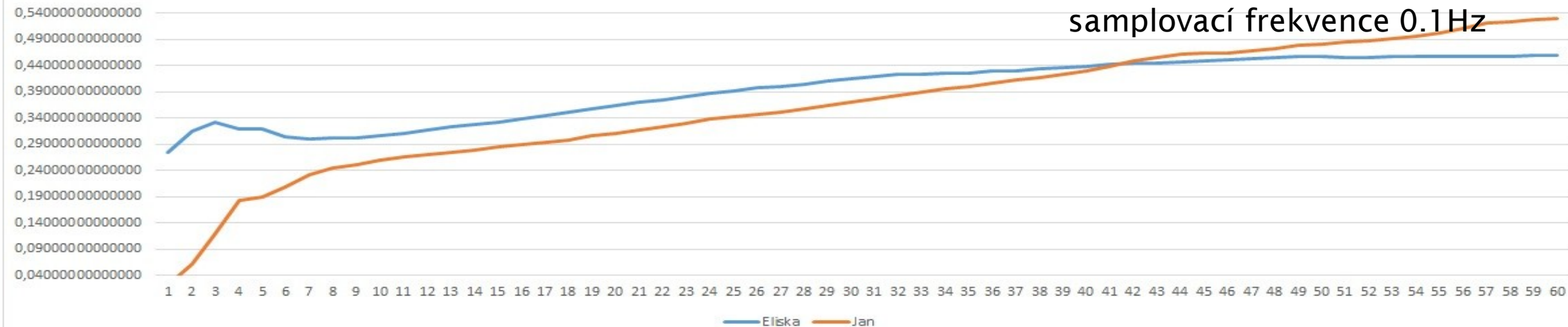
SYNCHRONIZACE: GALVANIC SKIN RESPONSE?

GSR

Sezení 1: 35 minut sezení, smplovací frekvence 16HZ

GSR

Sezení 2: 55 minut sezení, smplovací frekvence 0.1Hz